

SZTUKA NA RZECZ DIALOGU I DEBATA

Termin i miejsce wydarzenia:

7 maja

Siedziba Międzynarodowego Centrum Kultury, Rynek Główny 25, Kraków
godz. 14.00 - 18.00

Uczestnicy:

- Marianne Cosserat . Cross Border Project
- Paolo dall'Oglio - klasztor Deir Mar Musa Al Habachi
- Jan Willems . Theatre Day Production
- Prof. Avishai Ehrlich - University of Tel Aviv
- Roman Frister - "Polityka"

Ponad to w spotkaniu weźmą udział publicznie w liczbie **70 gości** . studenci, przedstawiciele świata akademickiego, animatorzy kultury, dziennikarze

Opis wydarzenia:

Głównym celem realizowanego wydarzenia było zapoznanie polskiej odbiorcy z artystami, praktykami oraz działaczami na rzecz pokojowego współistnienia ludzi reprezentujących różne kultury i wyznania. Międzynarodowa debata nt. roli kultury i sztuki w budowaniu pokoju w regionie Bliskiego Wschodu stworzyła wyjątkową i niepowtarzalną okazję, by jej uczestnicy opowiedzieli o wyzwaniach, jakie stoją na drodze ich działalności, jak również przedstawili problemy, z którymi mieszkańcy Bliskiego Wschodu stykają się na co dzień.

W wiadomościach przeciwnego odbiorcy mediów masowych w Polsce zdominowana jest przez obrazy nieustannego konfliktu i wojny w rejonie Bliskiego Wschodu. Jednakże działalność pojedynczych osób i instytucji na rzecz dialogu obfituje w wiele udanych projektów, które zbliżają przedstawicieli świata żydowskiego, chrześcijańskiego i muzułmańskiego. Wyjątkowe te działania stanowią punkt wyjścia do dyskusji nad rolą kultury w przewidywanym uprzedzeniu na tle społecznym, religijnym i narodowo-ciowym. Celem debaty było przedstawienie polskiej opinii publicznej postaci aktywnie działających na rzecz dialogu poprzez realizację projektów dotyczących szeroko pojmowanej kultury.

Spotkanie składało się z dwóch części. Pierwszą część rozpoczął prof. Avishai Ehrlich, który wprowadził uczestników debaty nie tylko w historyczne źródła konfliktów na Bliskim Wschodzie ale zaprezentował także próby podejmowania dialogu w regionie oraz szanse na ustabilizowanie stosunków izraelsko-arabskich. Prof. Ehrlich spróbował także umieścić konflikt izraelsko-palestyński w szerszym kontekście i we wzruszającym wystąpieniu (nawet już tym do jego własnej biografii i przedwojennych polskich korzeni) ukazał uniwersalny charakter doświadczenia bliskowschodniego. Po wprowadzeniu do problematyki konfliktu

bliskowschodniego, dokonany przez tego wybitnego izraelskiego socjologa, szczególnie omówione zostały przykłady działań i projektów realizowanych na Bliskim Wschodzie, w których działania artystyczne i kulturalne stały się narzędziem budowania pokoju.

Ojciec Paolo dallo Dglio z syryjskiego klasztoru Deir Mar Musa Al.-Habachi opowiedział o roli klasztoru Deir Mar Musa w zrozumieniu wielo-religijnego kontekstu regionu. W swoim wystąpieniu podjął próby przedstawienia dialogu międzywyznaniowego w regionie oraz roli materialnego dziedzictwa kulturowego/obiektów zabytkowych jako miejsca pokojowego współistnienia ludzi różnych wyznań i pochodzenia. Mariane Cosserat, kurator projektu Cross Border Art Project podjęła próby prezentacji projektu i do wiadomości artystycznych międzynarodowej podróży po Libanie, Izraelu i Gazie. Jej wystąpienie miało na celu znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy działania artystyczne mogą pomóc w radzeniu sobie z doświadczeniami i pamięcią o wojnie i konflikcie. Kulminacją pierwszej części spotkania była opowieść Jana Willemsa, dyrektora Theatre Day Productions z Autonomii Palestyńskiej. Prezentacja dwunastoletniej działalności teatru Theatre Day Production w Hebronie i Gazie z udziałem wolontariuszy i pracowników palestyńskich, stanowiła najlepszy przykład projektu głęboko zakorzenionego w lokalnej społeczności palestyńskiej i dowodem na to, jak kultura pomaga przetrwać traumę bycia ofiarą bez tworzenia dodatkowych sytuacji konfliktowych. Zdaniem Jana Willemsa nie można tworzyć teatru, jeśli postrzega się siebie jako ofiarę. Zdaniem Willemsa działania teatralne stanowią realną próbę wyjścia z roli ofiary, gdy poprzez grę między aktorzy (głównie dzieci i kobiety) tracą poczucie krzywdy. Wyzwaniem jednak staje się utrzymanie pozytywnego nastawienia po zejściu ze sceny.

Drugie spotkanie składało się z debaty zaproszonych gości, którzy wspólnie z prowadzącym spotkanie red. Romanem Fristerem z tygodnika „Polityka”, próbowali wyciągnąć szersze wnioski i odpowiedzieć na pytanie, czy w sytuacji konfliktu sztuka może przyczyniać się do pokonywania barier, uprzedzenia i wrogoci. W czasie spotkania podejmowane były także inne zagadnienia. Profesor Ehrlich, jako specjalista od socjologii konfliktów, próbował wysnuć wnioski ogólne dotyczące zastosowania podobnych rozwiązań w innych rejonach.

Mariane Cosserat podjęła zagadnienie roli osób spoza regionu i ich aktywności w promowaniu (i powoływaniu do życia) transgranicznych działań kulturalnych. Jan Willems z kolei zastanawiał się nad tym, jak takie działania są odbierane przez społeczność lokalną i czy istnieje wola do aktywnej partycypacji w projektach trans-granicznych, -kulturowych, -narodowych, -religijnych. Drugie spotkanie to także żywa wymiana doświadczeń z publicznością, która niezwykle żywo reagowała na wypowiedzi uczestników. To co warto podkreślić to jednak pesymizm pojawiający się w wypowiedziach wszystkich zaproszonych stron i wiadomo było, że bez zmian politycznych i woli liderów bliskowschodnich do pokojowego rozwiązania konfliktu wszystkie działania na polu kultury muszą zakończyć się fiaskiem.

Zaproszeni eksperci i ich projekty:

Avishai Ehrlich

Avishai Ehrlich jest profesorem socjologii politycznej specjalizującym się w konfliktach w podzielonych państwach: Północnej Irlandii, Kaszmirze, Izraelu, Palestynie, Cyprze. Profesor Ehrlich urodził się w Tel-Awiwie; jego matka pochodzi z Człuchowa i wyemigrowała do Palestyny w roku 1936. Profesor Ehrlich studiował na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie oraz w Londyńskiej Szkole Ekonomii. Profesor prowadził wykłady na tej uczelni, a także na Uniwersytecie Middlesex w Londynie, na Uniwersytecie York w Toronto oraz na Uniwersytecie w Tel-Awiwie. Profesor Ehrlich jest starszym

pracownikiem naukowym w Institut für Friedensforschung und Sicherheitspolitik na Uniwersytecie w Hamburgu oraz Austriackim Instytucie Spraw Międzynarodowych w Wiedniu. W tym roku profesor będzie prowadził wykłady na Uniwersytecie w Nikozji na Cyprze.

Paolo dall'Oglio

Paolo dall'Oglio od połowy lat 80-tych zajmuje się odbudową klasztoru Deir Mar Musa el-Habaschi i wprowadza do niego na nowo życie, organizując w nim letnie obozy pracy i modlitwy dla młodzieży z krajów Bliskiego Wschodu i Europy. Wspólnota monastyczna zajęta przez dall'Oglio poświęca się życiu kontemplacyjnemu w otoczeniu świątyni chrześcijaństwa orientalne i islamu arabski. W klasztorze pracują także chrześcijanie jak i muzułmanie, wspólnie zajmując się pracami rolniczymi i na rzecz środowiska naturalnego jak również organizacją wydarzeń i spotkań międzykulturowych i międzyreligijnych. Podstawową zasadą wyznawaną przez mieszkańców jest gościnność wobec WSZYSTKICH, którzy odwiedzają to miejsce. Hasłem wspólnoty to harmonijne współistnienie islamu i chrześcijaństwa. Wspólnota organizuje ponadto coroczne seminaria poświęcone dialogowi islamsko-chrześcijańskiemu oraz poświęcone publikacji prac z języku arabskim.

Mariane Cosserat

Mariane Cosserat jest absolwentką zarządzania kulturą (Uniwersytet Paris VIII w Saint-Denis, Francja) oraz nauk politycznych (Uniwersytet Otwarty, Bruksela).

W przeciągu 15 lat obok wystaw i pokazów Mariane Cosserat zarządza centrum artystycznym Bains::Connective w Brukseli, koordynując, prowadzi badania, organizując, oceniając oraz monitorując międzynarodowe projekty dla różnorodnych europejskich organizacji kulturalnych (Pearle*, European Theatre Convention, ENCC, IETM, ...), stworzyła grupę artystyczną !Voilà opracowując projekty artystyczne na terenie całej Europy, organizując szkolenia dla osób zawodowo związanych ze sztuką na tematy dotyczące europejskiej polityki kulturalnej oraz udzielając wsparcia transeuropejskim projektom artystycznym. Mariane Cosserat jest pomysłodawczynią 4x4 - wielodyscyplinarnego wdrożonego festiwalu artystycznego, nad którym sprawują nadzór oraz zorganizowały dwie edycje w Belgii oraz dwie edycje w Norwegii; jako ekspert w nawiązaniu kontaktów zawodowych, europejskich kwestiach polityki kulturalnej oraz w zarządzaniu ponadnarodowymi projektami artystycznymi, Mariane Cosserat prowadzi wykłady na konferencjach oraz bierze udział w szkoleniach zawodowych a także przewodniczy różnorodnym zespolom roboczym.

Cross Border Arts Project. W każdym kraju czterech artystów (Florence Aigner - sztuki audiowizualne, Said Ait El Noumen - muzyka i taniec, Isa Andreu - sztuki wizualne, Secie Yaylali - sztuki wizualne) wraz z lokalnymi artystami zorganizowały warsztaty dla młodzieży i lokalnych społeczności dotkniętych przez działania wojenne w danym regionie. Rezultaty warsztatów opisują wystawy realizowane w danym miejscu. Całość efektów projektu prezentuje międzynarodowa wystawa „Cross Order Arts Among Wounds War”. Jednym z celów projektu jest stworzenie nowej przestrzeni wystawienniczej, środowiska gdzie spotykają się instalacje i spektakle realizowane przez artystów. Publiczność jest nie tylko niemy widzem procesu twórczego ale zostaje zaproszona do aktywnego udziału dzięki użyciu instalacji audiowideo. Wystawa nie ma być ujednoczeniem wizji konfliktu ale raczej nie wyrażaniem przesłania dialogu międzykulturowego poprzez podkreślenie wspólnych ale i różnic charakterystyk danych społeczności. Główne pytania projektu: brak dialogu/wrogi dialog - co jest przyczyną konfliktu? Segregacja i gettoizacja: zarządzanie przestrzenią publiczną tworzące problem marginalizacji, opresji, dyskryminacji. In/out - obywatelstwo drugiej strefy - model współistnienia ludzi dzielących to samo terytorium ale posiadających różne prawa i status.

Jan Willems

Jan Willems jest absolwentem wiedzy o teatrze oraz socjologii na Uniwersytecie w Nijmegen. Przez wiele lat pracował jako dyrektor teatralny oraz aktor specjalizując się w teatrze dla młodych ludzi. W

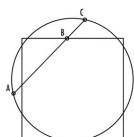
roku 1995 znalazły się w grupie osób, które zajęły się JJ Theatre Days, fundacją mającą na celu inicjowanie projektów teatralnych i dramatycznych w krajach rozwijających się lub z udziałem tych krajów. Razem ze swoją żoną a w przededniu zawarcia Porozumienia z Oslo stworzyły między innymi program teatralny, który później przekształciły w Theatre Day Productions (TDP).

Pracując w ubogich oraz zaniedbanych regionach Strefy Gazy oraz na Zachodnim Brzegu Jordanu, Willems szkoli aktorów oraz nauczycieli wykorzystując 3-letni program zajęć własnego autorstwa. Program ten obejmuje także działania w kwestii wprowadzenia kobiet do zawodowego świata teatru oraz sztuki w tych regionach.

TDP w chwili obecnej mogące poszczycić się dwunastoletnią historią, posiada zespoły złożone z aktorów (kobiet i mężczyzn) oraz nauczycieli aktorstwa w Strefie Gazy oraz na niektórych obszarach Zachodniego Brzegu Jordanu. Dwa teatry dla młodzieży (jeden w Gazie, drugi w Hebronie) corocznie goszczą 35,000 dzieci i nauczycieli. Następna misja Willemsa to współpraca z uniwersytetami palestyńskimi oraz instytucjami międzynarodowymi w celu opracowania podyplomowego kursu teatralnego dla nauczycieli szkolnych w Palestynie.

Podsumowanie:

Spotkanie było pierwszą w Polsce próbą zaprezentowania dorobku i działalności osób zaangażowanych w działalność kulturalną w zapalnych miejscach Bliskiego Wschodu. Reakcje publiczności i wyjątkowa atmosfera podczas spotkania udowodniły, że spotkania o charakterze edukacyjnym informujące w sposób niezaprzeczony o doświadczeniach i pracy w regionach obfitujących w konflikty zbrojne są niezwykle potrzebne. Jednocześnie spotkanie obnażyło braki wiedzy o tamtej części świata i niedoinformowanie o codziennych problemach mieszkańców regionu.

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY
INTERNATIONAL
CULTURAL
CENTRE

